

▸ Nyilas Attila

Kampánycsendes értékelő beszéd

Hölgyeim és Uraim,

tavalyi értékelőmben (mely utóbb megjelent a miskolci Műút folyóirat 15. számában), főleg poétikai kérdésekre koncentráltam — idén másfelől közelíték.

Beszélhetnék például arról, vajon miért csak kéttagú a korábbi években háromtagú zsűri, s hogy miért csak ötvenöten jelentkeztek a felhívásra, összefügg-e ez, s ha igen, hogyan, a pályázat meghirdetésének módjával, fórumaival, pénzzutalmainak nagyságával, tágabb értelemben a gazdasági-társadalmi válsággal. De nem áll szándékomban a poétikus, mondhatni pilinszkys elnevezésű kampánycsendet megsérteni, sőt kifejezett szándékomban áll ennek az ellenkezője, ami nem is olyan egyszerű feladat, mint amilyenek gondolhatnánk, mert a választási törvény vonatkozó paragrafusáig csak elnagyolt. Ilyen esetben ami kiegészíthető: az erkölcsi érzék, hát hogy is mondjam... amilyen könnyen életszerűtlen aggályoskodáshoz, hasonlóan vezethet könnyelmű elvtelenséghez a vele való operálás.

Ha igaztalanok a statisztikák, és érdemi értelmezésük nem ígérkezne parttalannak, latolgathatnám, hogy a pályázóknak, a műhelytalálkozóval egybekötött eredményhirdetésre közülük meghívatottaknak s a díjazottaknak is miért csak kevesebb mint egyegyede fiú. Nagyon óvatosan kéne eljárnom, ha megpróbálnám ezt összefüggésbe hozni a női irodalom utóbbi években tapasztalt megerősödésével, valamint, illetve általánosabban a nőszempontú gondolkodás jogos igényének hangosabbá válásával.

Ami engem illet, be kell ismernem, hogy a különböző pályázatokat nem feltétlenül azonos szempontok alapján értékeltem. Volt, akiről — mint alkotóról — a három vers együttese keltett jó benyomást. Másnak egy versét nagyon izgalmasnak találtam, de a két további annyira falsnak, hogy végül hátrébb soroltam magamban. Megint másnak viszont egy vers zeneisége-líraisága miatt, két kevésbé megkapó — ám a maga nemében tisztos — szöveg ellenére, igen magas polcra helyeztem pályázatát. Így voltam Csizmadia Patrícia címtelen versével: „Egy lélekresz vagy bennem, / mely soha el nem illan, / egy lassú, zengő hullám, / mi szelek szárnyán vinne. / Egy falevéllel hulló / gyönyörű szép csillag. / Egy láthatatlan villám, / egy alig érzett illat.” És bár a kézírás gyakran gyengíti a vers hatásfokát, nehezítve fölfogását, az ő esetében az íráskép talán még erősítette is.

Sőt néha egy-két sor miatt értékeltem többre valakit másoknál. Ilyen sorpár Dávid Rebekától: „Három csillagon a világ is megáll / nem billeg”; Rálik Alexandrától: „Ő kaján vigyorral a képén / kacsáztatna a Semmi vizén...” *Kacsáztatni a Semmi vizén*, akármit vagy akárkit — úgy gondolom, aki ilyet csak egyet is tud írni, annak köze van a költészethez. Vagy amikor egyetlen szó komoly gondolatiságot szikráztat föl, mint Kemény Lili verscíme, a *Déd-Európa* — személyes és történelmi sors fonódik benne össze, áthallással fölillantva az észak–dél ellentétet, s értelmezési horizontján megjelenik a mitológiai lény mint öreg szüle.

De ez még nem minden! Arra is vetemedtem tovább, hogy valakinek az értékelésében a versekként küldött szövegekhez mellékelt bemutatkozó prózája játssza a döntő szerepet! No persze nem életrajzi adatokról van szó. Zelei Zsófia *Túlvilág* című, általa „bemutakozónak” nevezett írását költeménynek olvastam: prózaversnek. Keresetlenségével, repetitív monotonitást fölállító következetességével fordított szövegei viszonyán: mindhárom versként küldött inkább hatott életrajzi bemutatkozásnak, mint ez.

A bemutatkozó szöveggel amúgy sem lehet hibázni. Lehet rejtőzködő vagy föltárulkozó; ügyes vagy esetlen; tényszerű vagy elemelt; eredeti vagy modoros; szerény vagy gögös; udvarias vagy vérpimasz — határozottan merem állítani, hogy a versek megítélését nem tudja befolyásolni. Még akkor se, ha a magát ars poeticaként olvastató felütése szíven üt: „Tedd, vagy ne tedd — de soha ne próbáld!” Anélkül, hogy az Egyesült Államokban hivatalosan bejegyzett dzseidi vallás híve volnék, Yoda mester szavai mindig közlőre érintenek — pláne így, hogy eleve Charles Bukowski amerikai költő *Don't Try* sírfeliratát idézik.

Yoda mester mondata az írásra vonatkoztatva: maga a csend kampánya.

Elhangzott 2010. április 10-én, a miskolci Tehetség gondozó Kollégium által középiskolai tanulók számára kiírt országos verspályázat eredményhirdetésén. Díjazottak: 1. díj: Kemény Lili, 2. díj: Mihályi Réka, 3. díj: Dávid Rebeka, különdíjasok: Bara Izolda, Borda Réka, Csizmár Boglárka, Erdély Kinga, Rálik Alexandra, Seager-Smith Dániel, Zelei Zsófia. A zsűri másik tagja Zemlényi Attila volt.

▸ Kemény Lili

Déd-Európa

Az éjféltől induló villamos
kísérteties öregek találkozóhelye,
az otthonuk alá mélygarázst ástak,
kihagyják őket az összenézésekből,
a korszak nagy összenézéseiből.
Szöknek, és mind ismerik egymást,
fel- s alá siklanak a rakparcon, hajnalig
égni kezd a szemük és a gyomruk,
hat napja nem alszanak.
Kedves nemzedékem, mi szabadítottuk
rá őket arra a villamosra,

mi voltunk, bizony.

Most elmorog fölöttük egy repülő,
Nyugatra tart, mint minden repülő,
rég jóslatok szövegét húzza maga után,
Európa öregei ülnek rajta, tarokkznak,
szöknek mindnyájan, fegyver van náluk,
hogy bármikor öngyilkosok lehessenek,
de aztán nem lesznek azok.

„Itt két percen belül fénykép készül,
kérjük, hagyják el a tájat.”

Mihályi Réka

(L)élektől (l)élekig

„Küldözzük a szem csüggedt sugarát,
S köztünk a roppant, jeges úr lakik!”
(Tóth Árpád)

Itt púderezni magát mattra a Nap,
itt viszi táncolni pézsmaláng hajamat
a szél.
Itt hajtogat borítékká minden pillanatot
a kéz, ami eltakar
— ott siklik be két szemem közé a fény —
Ott csorog halántékomra sárgábnál kékebb
méz.

És közben világokat vetnek fénypercekre innen.